

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ
ΑΡΧΑΙΑ
ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πρωταγόρας 322Α-323Α

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶν μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύνεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τάς ἐκ τῆς γῆς τροφὰς ἡύρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφήν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής – πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμικὴ – ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σῶζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεισας περὶ τῷ γένει ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίῃ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὥς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ᾧδε· εἰς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὲ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας», ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον θὲς παρ' ἐμοῦ τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὥς νόσον πόλεως». Οὕτω δὴ, ᾧ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινός δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐὰν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὥς σύ φῆς – εἰκότως, ὥς ἐγὼ φημι – ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἣν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὥς παντὶ προσήκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ᾧ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ

- A.** Από το κείμενο που σας δίνεται να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «Ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία... ἢ μὴ εἶναι πόλεις».

Μονάδες 10

- B.** Να απαντήσετε στα παρακάτω:

- B1.** «αἰδώς», «δίκη»: Αφού αναλύσετε το περιεχόμενο των δύο εννοιών, να εξηγήσετε με ποιον τρόπο η «αἰδώς» και η «δίκη» συνιστούν μέρη της πολιτικής αρετής και συμβάλλουν στην εμπέδωση της πολιτικής ενότητας.

Μονάδες 15

- B2.** Μιλώντας για την πόλη ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι αυτή δημιουργήθηκε για την εξασφάλιση της επιβίωσης και υπάρχει για την εξασφάλιση της ευδαιμονίας, και ότι ο άνθρωπος είναι « φύσει ζῶον πολιτικόν». Να συγκρίνετε τη θεωρία του με αυτήν του Πρωταγόρα για τη γένεση και τους σκοπούς της πόλεως, όπως παρουσιάζονται στο μύθο.

Μονάδες 15

- B3.** Πώς περιγράφει ο Πλάτωνας τους τρεις παρόντες σοφιστές στο σπίτι του Καλλία;

Μονάδες 10

- B4. α)** Να γράψετε δυο ομόρριζες λέξεις της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: βωμούς, μετεχόντων, συναγωγοί, ἰωσιν, ηὔρετο.

Μονάδες 5

- β)** Να βρείτε με ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου παρουσιάζουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθοι όροι της νεοελληνικής γλώσσας: μερίδιο, διοικητής, αντίδοτο, προσθήκη, απόρρητος.

Μονάδες 5

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Καὶ μὲν δὴ καὶ τάδε ὑμῖν ἄξιον, ὦ ἄνδρες, ἐνθυμηθῆναι, ὅτι νυνὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν ἄνδρες ἄριστοι καὶ εὐβουλότατοι δοκεῖτε γεγενῆσθαι, οὐκ ἐπὶ τιμωρίαν τραπόμενοι τῶν γεγενημένων, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίαν τῆς πόλεως καὶ ὁμόνοιαν τῶν πολιτῶν. Συμφοραὶ μὲν γὰρ ἤδη καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἐγένοντο οὐκ ἐλάττους ἢ καὶ ἡμῖν· τὸ δὲ τὰς γενομένας διαφορὰς πρὸς ἀλλήλους θέσθαι καλῶς, τοῦτ' εἰκότως ἤδη δοκεῖ ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ σωφρόνων ἔργον εἶναι. Ἐπειδὴ τοίνυν παρὰ πάντων ὁμολογουμένως ταῦθ' ὑμῖν ὑπάρχει, καὶ εἴ τις φίλος ὢν τυγχάνει καὶ εἴ τις ἐχθρός, μὴ μεταγνῶτε, μηδὲ βούλεσθε τὴν πόλιν ἀποστερεῖσθαι ταύτης τῆς δόξης, μηδὲ αὐτοὶ δοκεῖν τύχη ταῦτα μᾶλλον ἢ γνώμη ψηφίσασθαι.

(Ἀνδοκίδης, Περὶ τῶν μυστηρίων 1, 140)

Δ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΔΙΔΑΚΤΟΥ

Γ1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική το απόσπασμα.

Μονάδες 20

Γ2. α) Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

τῆς πόλεως: αιτιατική και κλητική ενικού.
τῶν πολιτῶν: κλητική ενικού και δοτική πληθυντικού.
καλῶς: τα παραθετικά του επιρρήματος.
σωφρόνων: τα παραθετικά του επιθέτου (στον ίδιο τύπο).
ταύτης: ονομαστική και γενική πληθυντικού στο ίδιο γένος.

Μονάδες 5

β) Να κλίνετε τα παρακάτω:

τραπόμενοι: στην προστακτική του παθητικού αορίστου β'.
θέσθαι: στον παρατατικό της ενεργητικής φωνής.
μεταγνῶτε: στην υποτακτική στον ίδιο χρόνο.
ψηφίσασθαι: στην προστακτική στον ίδιο χρόνο και στον μέλλοντα της οριστικής στην ίδια φωνή.

Μονάδες 5

Γ3. α) Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

τοῖς Ἑλλήσιν, γεγενῆσθαι, τραπόμενοι, τῶν πολιτῶν, ὑμῖν (ὑπάρχει), ὢν.

Μονάδες 6

β) «ὅτι νυνὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν ... καὶ ὁμόνοιαν τῶν πολιτῶν»: να αναγνωρίσετε συντακτικά την πρόταση και να δικαιολογήσετε την εισαγωγή, την εκφορά και τον συντακτικό της ρόλο.

Μονάδες 2

γ) «μὴ μεταγνῶτε»: να το εξαρτήσετε από το: «Ὁ ῥήτωρ παρήνευσεν αὐτοῖς...».

Μονάδες 2